

עדכון מבית המדרש להלכה בהתישבות - אמונת אי"ש מנחם אב תשע"ז

הפרשת תרומות ומעשרות מקטיף חווייתי

שמעת פעם על קטיף חווייתי?

ענף תיירותי זה, התפתח בשנים האחרונות. מדובר בחוויה בטבע בה המטייל קוטף פירות ישר מהעץ וסועד בהם את ליבו. כמובן שחוויה זו כרוכה בתשלום.

האם צריך להפריש תרומות ומעשרות מפירות הקטיף?

ישנה הלכה כי אכילת ארעי של פירות הנקטפים בשדה ובמטע פטורה מהפרשת תרומות ומעשרות, אך אם משלמים עבור הפירות חייבים להפריש תרומות ומעשרות אף כשאוכלים אכילת ארעי. מכיוון שהמטייל משלם גם על הקטיף, לכן יש להפריש תרומות ומעשרות בברכה.

הרחבה: מי שקוטף פירות בשדה או במטע מותר לו לאוכלם אכילת ארעי עד שיכניסם לבית או לחצר, אך אם אדם שילם על הפירות, הפירות מתחייבים במעשר, שכן מקח קובע למעשרות. הקניה אוסרת לאכול אכילת ארעי רק לאחר גמר המלאכה (למשל, מי שקנה ענבים ליין מותר לו לאכול מעט ענבים אכילת ארעי כיון שגמר המלאכה הוא עשיית היין). כמו כן לקטוף פרי אחד ולאכול לפני גמר מלאכה.

ולפי זה המשלם עבור הפירות יכול לקטוף רק פרי אחד ולאכול בלי להפריש תרומות ומעשרות, ואחרי שאכל פרי זה יכול לקטוף עוד פרי אחד מהעץ ולאכול בלי הפרשה, אך אין לו לקטוף פרי נוסף לפני שאכל את הפרי הראשון משום שאז מתחייב להפריש תרומות ומעשרות.

פרי אחד שכן יכול לאוכל בלא הפרשת תרומות ומעשרות, מדובר בפרי קטן כמו דובדבן משמש ושסק, אך פרי גדול או פרי המורכב מחלקים אין היתר לאכלם אכילת ארעי, אלא אם כן קוטף מהעץ חלק קטן כגון אשכול ענבים מותר לקטוף גרגיר אחד ולאכול ושוב לקטוף גרגיר נוסף ולאכול.^[1]

כדי לא להגיע לידי מכשול, מומלץ לקטוף את כל כמות הפירות בקטיף, ורק לאחר גמר הקטיף להפריש תרומות ומעשרות עם ברכה, ו- לאכול.

[1] נדגיש שיש צד הלכתי שאף אדם ששילם עבור הפירות, עד שלא גמר לקטוף את כל כמות הפירות שמתכנן לקטוף עכשיו, אינו חייב בהפרשת תרומות ומעשרות ויכול לאכול אכילת ארעי, אך הדבר לא הוכרע להיתר. ע"י חזון איש דמאי סי' ז' ס"ק טז.

תשובות אקטואליות לימים אלו מתורתו של מרן זצ"ל:

שאלה: מה מברך אדם שלא ראה את ים התיכון שלושים יום?

תשובה: כשרואה את הים התיכון מברך ברכת "עושה מעשה בראשית".
הרחבה: קיימת מחלוקת תנאים האם מברכים כשרואים את הים "עושה מעשה בראשית" או "שעשה את הים הגדול" - הלכה כרבי יהודה שיש לברך "שעשה את הים הגדול".
ים התיכון שנוי במחלוקת האם הוא בכלל הים הגדול, או רק אוקיינוסים נחשבים הים הגדול. מכיוון שכך, פסק הגרי"ש אלישיב זצ"ל לברך "עושה מעשה בראשית".

שאלה: האם גם על ראית הכנרת וים המלח יש לברך "עושה מעשה בראשית"?

תשובה: כן, יש לברך "עושה מעשה בראשית", גם על ראית הכנרת וים המלח.
הרחבה: על הכנרת אין חולקים כי יש לברך.
לגבי ים המלח יש טעמים רבים שנכתבו מדוע אין לברך עליו "עושה מעשה בראשית", כגון:

- נעשה אחרי מעשה בראשית (בהפיכת סדום)
- הוא תוצאה של קללה בהפיכת סדום.
- מכל מקום הגרי"ש אלישיב פסק כי יש לברך עליו ברכת "עושה מעשה בראשית", וזאת משום:
- ברכת עושה מעשה בראשית נתקנה על כל מה שעושה ה' יתברך ואין בזה מעשה אנוש כלל, גם אם זה לא נעשה בששת ימי מעשה בראשית.
- גם על מעשה קללה מברכים את ברכת "עושה מעשה בראשית".

(שו"ת ישא יוסף ח"ג או"ח ב' סי' נו)

שאלה: תושב ירושלים שלא ראה את מקום המקדש יותר משלושים יום האם צריך לקרוע בגדיו?

תשובה: הדר בגבולות ירושלים העתיקה יכול לסמוך על המנהג שלא לקרוע, אבל הדר בירושלים מחוץ לחומות צריך לקרוע בגדיו.
הרחבה: אע"פ שמעיקר הדין מי שלא ראה את מקום המקדש שלושים יום, כשרואהו צריך לקרוע בגדיו, מכל מקום האחרונים הביאו שהדר בירושלים ועברו עליו ל' יום המנהג הוא שלא לקרוע, עי' שערי תשובה סי' תקסא בשם הרדב"ז.
דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל שמנהג זה הוא דוקא לדורים בתוך גבולות ירושלים העתיקה, ששם אנו אומרים שדעתו על בית המקדש, ונפשו עגומה עליו בכל שעה כדברי הרדב"ז בהסבר המנהג, אבל הדר בירושלים החדשה אין להקל בזה וחייב לקרוע. [שו"ת ישא יוסף ח"ד או"ח ג' סי' קמח]
עוד כתב שם (סי' קמז) שיכול ללכת בשבת במקום שרואים את הכיפה שעל המסגד ובוזה נפטר מלקרוע תוך שלושים יום לראיה זו. אמנם ההולכים לכותל בערב שבת אפילו אחר חצות חייבים לקרוע.

שיעורים במצוות התלויות בארץ ע"י רבני בית המדרש

רבני בית המדרש ישמח להגיע לישובכם
ולמסור שיעור במצוות התלויות בארץ

לפרטים ניתן לפנות למזכירות בית המדרש
בדוא"ל bhl@bhl.org.il
בטלפון 02-6488888

במסגרת בית ההוראה ע"ש הרב רוזנברג זצ"ל - עונים רבני בית ההוראה במשך שעות

היממה לשאלות הלכתיות בטלפון 02-6488888 שלוחה 31.
ראש בית המדרש הגאון רבי יוסף אפרתי שליט"א עונה בימים ראשון, שני ושלישי בין
השעות 12:00 - 12:30 בשלוחה 5.
ניתן לקבל מידע או לשאול שאלות באתר בית המדרש להלכה בהתישבות,
או בכתובת האימייל bhl@bhl.org.il

בתפילה לבנין בית מקדשנו, מזכירות בית המדרש

אם אינך רואה מייל זה כראוי לחץ/י כאן
הודעה זו נשלחה ל- על ידי bhl@bhl.org.il
להסרה מרשימת התפוצה לחץ כאן
[Unsubscribe](#) from this list
InfoMail מערכת מקצועית לדיור אלקטרוני לעסקים מבית InforUMobile